

o biologii gatunku wraz z jego kolorową fotografią. Plansze wokół budynku informują o systematyce i rozwoju bezkręgowców. Zaplecze hodowlane mieści się w trzech pomieszczeniach w odrębnym budynku poza terenem zwiedzania. Staraniem dyrektora naczelnego inż. Lecha BANACHA przeprowadzono w bieżącym roku remont innowacyjny ekspozycji. Szerokie kontakty zagraniczne dyrektora do spraw hodowlanych mgr Radosława RATAJSZCZAKA umożliwiają nawiązanie współpracy z ośrodkami hodującymi bezkręgowce oraz wzbogacenie kolekcji o nowe interesujące gatunki. Rozwój kolekcji bezkręgowców obrazuje porównanie ilości gatunków z roku 1977 z rokiem 1998. Wije w 1977 r. – 2 gat.; w 1998 r. – 2 gat.; owady w 1977 r. – 25 gat. , w 1998 r. – 40 gat. ; pajęczaki w 1977 r. – 4 gat. , w 1998 r. – 22 gat.; ślimaki w 1977 r. – 1 gat. , w 1998 r. – 7 gat.

Ciekawsze gatunki owadów to liściec *Phyllium* sp., patyczak *Acrophylla wuelfingi*, rohatyniec *Xylotrupes gideon*, kruszczyca *Eudicella smithi*, pawica *Philosamia cynthia*, modliszka *Sphodromantis* sp., pluskwiak afrykański *Platyperis biguttata*. Dużym zainteresowaniem zwiedzających cieszą się jadowite skolopendry, skorpiony i ptaszniki. Najcenniejszymi gatunkami w hodowli są ślimaki z rodziny *Partulidae* (EEP) oraz ptasznik czerwonokolanowy *Euathlus smithi* (Czerwona Księża).

Pracownicy poznańskiego insektarium

Duże zasługi wniósł długoletni pracownik wyróżniony złotą odznaką PTE nieżyjący już lepidopterolog-amator Marceli LEWANDOWSKI. Członkiem PTE jest także Jacek PAŁASIEWICZ również lepidopterolog (brygadzysta działu). Zapleczem hodowlanym bezkręgowców zajmuje się od lat Eliza JANUSZEWSKA. Od 1978 roku na stanowisku asystenta insektarium pracuje mgr Anna JÓZEFOWICZ (od 1996 roku zastępowana przez mgr Hannę SITEK). Pracownicy insektarium wraz z asystentami Działu Dydaktycznego prowadzą prelekcje dla młodzieży, prezentując bezkręgowce z różnych grup systematycznych, opiekują się uczniami startującymi w olimpiadach biologicznych, a także szkołą praktykantów i wolontariuszy.

Anna JÓZEFOWICZ, Poznań

Ekologiczna waloryzacja zarośli śródpolnych na przykładzie zgrupowań biegaczowatych (*Coleoptera: Carabidae*) – wyniki wstępne*

Ecological evaluation of the midfield copses on the basis of ground beetle (*Coleoptera: Carabidae*) communities – preliminary results

Przedmiotem badań były zgrupowania biegaczowatych (*Carabidae*) w 4 rodzajach zarośli śródpolnych (Z1 – zakrzewienia z dużym udziałem drzew, Z2 – zakrzewienia na skarpie, Z3 – roślinność zielna z pojedynczymi krzewami, Z4 – roślinność zielna z udziałem drzew i krzewów). Stanowiska te były zlokalizowane na terenie Zespołu Nadwiślańskich Parków Krajobrazowych, w woj. bydgoskim.

Chrząszcze odławiano do pułapek Barbera, które opróżniano co 10 dni w okresie od maja do sierpnia 1997 r. Po oznaczeniu zebranego materiału do gatunku (rodzaju), zgrupowania oceniano pod względem wybranych wskaźników ekologicznych.

* Temat zrealizowany w ramach Grantu KBN Nr 6 P04F 052 11

Odłowiono ogółem prawie 2000 osobników. Wyższą zasobnością charakteryzowały się stanowiska Z1 i Z3 (odpowiednio 672 i 622 osobn.). Pod względem liczby gatunków obserwowanych w zgrupowaniach biegaczy, jedynie stanowisko Z4 miało ich wyraźnie mniej (29) niż pozostałe (41–36 gatunków).

Z punktu widzenia bioróżnorodności, najcenniejszym siedliskiem była niska roślinność zielna z pojedynczymi krzewami (Z3), bowiem wskaźnik różnorodności gatunkowej był najwyższy ($H' = 4,51$).

Ogółem zanotowano wystąpienie 55 gatunków biegaczy. W każdym siedlisku obserwowano inny układ dominacyjny. Najliczniej występowały: *Agonum assimile* (PAYK.) (w Z1), *Bembidion properans* STEPH. (Z3), *Harpalus rufipes* (DEGEER) (Z1), *Pterostichus cupreus* (L.) (Z4), *Carabus cancellatus* ILL. (Z2, Z3) i *Pterostichus vulgaris* (L.) (Z1).

Na podstawie uzyskanych wyników nie można wyróżnić stanowisk „lepszych” czy „gorszych” dla biegaczowatych. Wszystkie należy traktować jako warte ochrony zbiorowiska roślinne, potencjalne użytki ekologiczne, bowiem stanowią źródło zasilania przyległych pól uprawnych w pożyteczną entomofaunę.

Grzegorz KACZOROWSKI, Bydgoszcz
Ewa KRASICKA-KORCZYŃSKA, Bydgoszcz
Janina BENNEWICZ, Bydgoszcz
Tadeusz BARCZAK, Bydgoszcz

Wpływ sproszkowanej szałwii lekarskiej i bylicy piołunu na dynamikę liczebności i migracje populacji *Rhizopertha dominica* F. (Coleoptera: Bostrychidae)

The effect of powdered sage and wormwood on the dynamics of abundance and migrations of the population of *Rhizopertha dominica* F. (Coleoptera: Bostrychidae)

Pokarm jest jednym z najważniejszych czynników środowiskowych. W sytuacji, gdy stano- wi równocześnie siedlisko życia – jak ma to miejsce w przypadku chrząszczy spichrzowych – wprowadzenie do niego dodatkowych substancji, może stanowić czynnik wpływający na rozrodczość, rozwój, długość okresu życia, a w konsekwencji na liczebność populacji.

Celem badań było sprawdzenie wpływu ziół szałwii lekarskiej i bylicy piołunu na rozwój, liczebność i migracje populacji *Rhizopertha dominica*. Zioła te zastosowano w postaci sproszkowanej, w proporcji 0,5g ziół na 40g pszenicy.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że wprowadzenie do optymalnego dla tego gatunku substratu (pszenicy) ziół zawierających antyfidanty stanowi czynnik obniżający liczebność populacji kaptownika zbożowca. Związki chemiczne zawarte w tych roślinach wykazują właściwości antyfidantów dla badanego gatunku.

W warunkach umożliwiających migracje osobnikom dorosłym kaptownika zbożowca, dodanie do ziarna pszenicy sproszkowanej szałwii spowodowało niższe zasiedlenie tego substratu. Stwierdzono również, iż emigracja z ziarna z zawartością szałwii jest bardzo wysoka, zwłaszcza w początkowym okresie zasiedlania ziarna. Natomiast dodanie sproszkowanego piołunu do pszenicy nie wywiera wyraźnego wpływu na przebieg procesów populacyjnych, takich jak: śmiertelność, aktywność migracyjna czy zasiedlenie. Samice wykazują większą wrażliwość na działanie tych antyfidantów, co potwierdza wyższa ich śmiertelność. Prowadzi to do zmiany struktury płciowej populacji.

Małgorzata KŁYŚ, Kraków